

JAKUB SPEVÁK

**VŠETKO,
ČO SOM TI
NESTIHOĽ
POVEDAŤ**

Príbeh o šuhajovi
na vysokých
podpätkoch

N

Autor: © Jakub Spevák, 2025

Vydal: © N Press, s. r. o., v roku 2025 ako svoju 152. publikáciu

Vydanie prvé

ISBN 978-80-8230-353-0

JAKUB SPEVÁK

VŠETKO,
ČO SOM
TI NESTIHOLO
POVEDAŤ

PRÍBEH O ŠUHAJOVI
NA VYSOKÝCH PODPÄTKOCH

When people fail, we cast
them aside but
for queer folks failure
becomes a necessary
practice towards success,
so we fail forward.

- Ocean Vuong v rozhovore s Jacqueline Woodson o jeho knihe
On Earth We're Briefly Gorgeous¹

— 1 VUONG, Ocean: Na Zemi sme na chvíľku nádherní. Lindeni (Bratislava).
2024

A man wearing a black tank top, black shorts, a black cap, and glasses is balancing on the edge of a boat. He has his arms outstretched and one leg raised. A woman in a yellow top and light blue pants stands to his left. The boat is on a sandy beach with a hazy background.

SIDE A

SONG TO THE SIREN - THIS MORTAL COIL

Neznášam hlasovky, zdajú sa mi otravné. Vlastne si nie som istý, či vieš, čo je hlasovka, oci. Je to taká zvuková správa, ktorú nahovoríš a pošleš, keď sa ti nechce dlho rozpisovať alebo chceš niekomu sprostredkovať autentickú emóciu, ktorú práve cítiš.

Chcel som ti pôvodne písať, lenže teraz sa už k tebe text nedostane. Preto ti radšej nahovorím niekoľko hlasových správ, ktoré napokon aj tak prepíšem. Neviem, či by si si tento text prečítal, vo všeobecnosti si čítal dosť málo. Čo si pamätám, tak len nejakého Paula Coelho a *Pána prsteňov*.

Existuje možnosť, že ma budeš počuť?

Zapnem si diktafón na telefóne a nahrávam ti hlasové správy, jednu za druhou. Musia zo mňa vyjsť, musia sa dostať do éteru. Chcem, aby každé jedno slovo odznelo

v priestore, aby rozvibrovalo vzduch a dostalo sa tam, kde sa momentálne nachádzaš.

Potrebujem, aby tento text prešiel mojimi ústami. Nejde mi cez prsty, ale cez ústa, akoby sa niečo dralo z hĺbky môjho vnútra. Láva. Sopka. Chce sa mi plakať. Trasiem sa. Je to veľa emócií a potrebujem, aby si ich počul v mojom hlase.

Rozprávali sme sa spolu málo. Nemám pocit, že by som ti kedykoľvek predtým povedal toľko ako teraz. Bývali sme skôr v tichu. Nepýtal si sa ma, čo mám nové. Nerozvíjal si vety, bol si strohý. Nevie, ako sa ti mám prihovoriť, ako s tebou komunikovať, pretože rozprávanie nikdy nebolo našou silnou stránkou. Komunikoval si po svojom, tajným kódom. Púšťal si mi v aute pesničky.

Miloval si hudbu. Obsedantne si ju napaloval na cédečká, ktoré si schovával v priehradke palubnej dosky. U2, Queen, ale aj Lady Gaga, Goran Bregović, Pussycat Dolls, Čechomor, Duffy. To je len zlomok z toho, čo skrývala tvoja zbierka. Svoje emócie si vyjadroval prostredníctvom toho, čo si nám v aute pustil. Vtedy sme boli ticho a počúvali ťa. To bola tvoja reč.

Priznám sa, že som tomu vtedy veľmi nerozumel, nevedel som, čo mi tým chceš povedať. Toľko vecí zostalo len tak visieť vo vzduchu, a ja sa ho teraz snažím svojim rozprávaním rozpohybovať a pospájať, čo v ňom ostalo uviaznuté – aj keď väčšinou mlčím a len hľadám slová.

Jednou z mojich obľúbených rozprávok je *Malá morská víla*, ktorá stratila svoj hlas, aby sa stala človekom a mohla ísť za princom, do ktorého bola zaľúbená. Vo filmovej

adaptácii sa na konci zoberú, no Andersenova verzia sa končí inak. Princ jej lásku neopätuje a ona sa vrhne do vln. Nezomrie, ale zmení sa na éter a ďalej koná dobré skutky. Vieš, že Andersen bol pravdepodobne bisexuál a že jeho *Malá morská víla* je inšpirovaná neopätovanou láskou, ktorú cítil k Edvardovi Collinovi?

Aj ja mám pocit, že som stratil hlas, že mi bol vzatý. Preto je moje rozprávanie skôr spievaním, je privlastňovaním si môjho hlasu, ktorý bol často označovaný za *teplošský, buzošský a zženštilý*. Každý deň si zas a znovu musím vydupávať svoje miesto, lebo môj hlas zakaždým niekto umlčí. Potrebujem ti rozprávať o tomto zmývaní. Potrebujem prelomiť to ticho medzi nami.

Aj keď by som bol rád morskou pannou, spoločnosť ma vníma skôr ako vyvrheľa a antihrdinu – morskú čarodejnicu, ktorá zobrala hlas morskej panne. Rozprávky, ktoré si mi nahrával na videokazetu, som možno pozeral hlavne kvôli zlým kráľovným, lebo som sa v nich videl. Nie Snehulienka, princ alebo trpaslíci, ale zlá kráľovná. Nie Ariel, ale Uršula. Vieš, že postava Uršule bola inšpirovaná drag queen Divine, ktorú nazývali *Queen of Trash* pre jej revolučný a provokatívny štýl, čo narušal spoločenské normy?

Oci, teraz som vytvoril cédečko ja pre teba. Predstavujem si to skôr ako platňu, teraz sú platne celkom trendy, to by sa ti páčilo. Ak by si tu bol, určite by si ich začal znovu zbierať, lebo na povale máme veľkú zbierku tvojich platní. Vybral som pesničky, ktoré máš rád ty alebo ja, alebo obaja, alebo len jednoducho najlepšie vyjadrujú to, čo ti chcem povedať.

Mám pocit, že hudba je jediný kanál, cez ktorý sa k tebe viem dostať. Jedine cez hudbu mám prístup k tvojmu vnútru. Prečo tak po ňom bažím, prečo som ním taký posadnutý a neustále sa k nemu vraciam? Chcel by som povedať, že neviem, no v skutočnosti viem, tuším, no ešte nie je čas na to, aby som sa ti priznal. Ešte stále sa hanbím.

Začínam pesničkou *Song to the Siren*. Vôbec som ju nepoznal, no mama mi napísala, že si ju mal veľmi rád, a zrazu moje písanie, hlasovky pre teba, morská víla, stratený hlas... zrazu to celé do seba zapadlo. Pesničku prespievalo veľa ľudí, medzi nimi aj tvoji obľúbenci George Michael alebo Sinéad O'Connor, dokonca ju vo filme použil aj David Lynch. Mama mi poslala práve túto verziu, ktorú ľudia pripodobňujú k hmle, čo sa vznáša nad vodou.

Spomínam si, keď sme šli s mamou a bratom na dovolenku k moru – už bez teba. Dlhو sme chodili po pobreží, až sme sa ocitli na pláži, ktorú sme mali len sami pre seba. Najprv sme sa naháňali, šantili a hulákali, až sa mama zrazu zastavila a pozrela pred seba na more. Spoza hmly sa začala vynárať pevnina a ja som v tom momente vedel, že toto nie je koniec, že pokračujeme.

And you sang, „Sail to me
Sail to me; let me enfold you
Here I am, here I am
Waiting to hold you“

Snažím sa s tebou spojiť, nájsť nejaký styčný bod, niečo, čo sme mali spoločné. No čím dlhšie sa s tebou v duchu rozprávam, tým viac spochybňujem, či sme si boli

vôbec v niečom podobní. Spochybňujem, kým som. Chcem ti porozprávať aspoň o tom, kým som bol predtým, ako som sa rozhodol nahráť ti tieto hlasové správy.

Keď som ich nahral, prehnal som ich umelou inteligenciou, ktorá ich prepísala na text. Nedokonalý, plný chýb a nezrozumiteľných slov, ktoré som musel potom znova prepísať a vrátiť im ten správny význam. Aj teraz, keď ich znova a znova a znova preskupujem, stále sa mi rozsýpajú, lebo nemám tvoje odpovede. Chýba mi tá druhá strana.

Táto forma sa však až tak veľmi od reality nelíši, pretože ty by si aj tak nereagoval a nechal by si ma trápiť sa s tým, čo ti chcem povedať. Všetku prácu by si aj tak nechal na mňa. Vypočuté, bez odpovede, *seen*.

Hear me sing, „Swim to me
Swim to me; let me enfold you
Here I am, here I am
Waiting to hold you“

Tak čo, oci, počuješ ma?

I WANT TO BREAK FREE - QUEEN

Nemyslím si, že sme boli s otcom spojení od môjho narodenia – genetický materiál, zygota a podobne. Zmena nastala až vtedy, keď mama s otcom šli na koncert Queen do Prahy a mňa nechali doma, aby som sa staral o mladšieho brata a starú mamu, to bolo asi tak pred desiatimi rokmi. Nie asi, viem to presne, lebo tá noc mi zmenila život.

Samozrejme, bol to už Queen bez Freddieho, namiesto neho spieval Adam Lambert. Mama s otcom boli z neho uchvátení, pesničky si spievali ešte niekoľko dní po návrate. Kúpili si dokonca aj mikinu, ktorú teraz nosím ja.

Oni boli na koncerte a ja som k nám pozval na návštevu D. pod zámienkou, že sú u nás v obci fašiangy, že pôjdeme spolu na zábavu a on predsa potrebuje niekde prespať, keďže nie je z našej dediny. S D. sme si dlh-

ší čas písali, stretávali sa a obaja sme cítili, že z nášho kamarátstva sa stáva niečo iné, no báli sme sa to jeden druhému povedať.

Na zábavu sme nešli, a kým všetci spali, my sme boli takmer celú noc hore.

Ráno sme sa zobudili a netušili, čo s nami bude ďalej. Vedeli sme už, že sa ľúbime, no nevedeli sme si predstaviť, ako budeme ďalej existovať. Na jednej strane to bola veľmi krásna situácia plná lásky, na druhej totálna klaustrofóbia.

Ako to povieme? Komu? Nebude lepšie z toho spraviť len záležitosť na jednu noc a pokračovať v „normálnom“ živote?

Tieto otázky zostali nezodpovedané, nebol čas hľadať na ne odpovede, lebo pár dní po príchode rodičov z Prahy dostal otec v práci epileptický záchvat a už sa to u nás doma točilo okolo slov: zhubný nádor, operácia mozgu, jazva, ďalší záchvat, potom onkológia, hospic, magnetická rezonancia. Stále dookola to isté. Trvalo to roky, desaťročia alebo storočia?

Tieto slová prebili moju chuť to rodičom povedať. Zabrali všetok priestor medzi nami, pohltili nás, umlčali ma. Asi nikdy úplne nedokážem opísať, čo všetko sa za tými slovami nachádza. Otec to vie, to je jedna z mála vecí, ktoré mu nemusím vysvetľovať. To nás spája – možno až príliš.

Myslel som si, že dostal rakovinu práve preto, že som začal chodiť s D., že ju dostal práve pre ten večer, keď boli s mamou v Prahe a ja som D. pozval k nám domov. Že sa v jeho hlave vytvoril nádor v momente, keď sme sa

pobozkali. Nejakým divným spôsobom som sa za to cítil zodpovedný. Trest Boží za to, že som gej.

Dlho som sa tohto pocitu zbavoval a stále cítim, že vo mne kúsok z neho žije. Bol príliš dlho mojou súčasťou, príliš dlho vo mne vytváral strach a pocit viny – barikádu, ktorú chcem týmto textom zbúrať. Chcem zrušiť to prepojenie svojej queer identity, svojej lásky a otcovej choroby. Neviem, či sa mi to niekedy podarí, alebo moje znovuzrodenie a jeho smrť sú už navždy spojené.

But life still goes on

I can't get used to living without, living without

Living without you by my side

I don't want to live alone, hey

God knows, got to make it on my own

So, baby, can't you see I've got to break free?

O Freddie Mercuryym spravili potom aj film. Obrovský úspech, oscarovka, hral ho Rami Malek a film sa volal *Bohemian Rhapsody*. Mnohí však boli pobúrení, film sa im nepáčil, môj ujo dokonca povedal, že Freddie predsa nebol až taký teplý. Rozčuľoval sa, lebo všetky tie *buzerantské* scény mu pokazili celkový dojem z filmu. Smial som sa, pretože to, čo bolo vo filme, bol len slabý odvar Freddieho skutočného života. Čo znamená *byť až taký teplý*?

Ani ja som nechcel byť až taký gej. Pamätám si, ako som chcel splynúť s masou, nevytrčať. Straší ma, keď to vidím takto napísané. Straší ma to, pretože si uvedomujem, ako veľmi som klamal, aby som to dosiahol. Klamal som

otca, mamu, brata. Seba. Klamal som v škole. Vymýšľal som si rôzne alternatívne svety, lebo som si nevedel predstaviť, že by naša láska s D. mohla byť kompatibilná s vonkajším svetom.

D. nemal raz do mesiaca školu a ja som si vtedy písal ospravedlnenky, že máme vystúpenie s bystrickým folklórnym súborom, len aby som mohol ísť za ním. Pamätám si, že učiteľka na strednej škole mi hovorila, že súboru sa nejako začalo dariť, keď tak často vystupujeme. Doma som zas klamal, že idem do školy. Za kríkom som počkal, kedy jeho mama odíde z domu, a cez zadné dvere som vošiel dnu. *Len aby nás nikto nevidel!* Táto veta vo mne vyvolávala neustály pocit napätia, strachu a sebacenzúry.

O rok neskôr sme už boli obaja s D. na štúdiách v Bratislave, no ja som aj tak chodil každý víkend domov, do Malachova. Otcov stav sa nezlepšoval, dokonca sme ho neskôr museli premiestniť do hospicu. Chodil som ho tam navštevovať a potom som doma pomáhal, ako som vedel – od nákupov cez rúbanie dreva až po starostlivosť o mladšieho brata. O D. som doma nič neveravel. V Bratislave som zas nikomu nehovoril, že mám chorého otca, pretože som na to potreboval aspoň na malú chvíľu zabudnúť. Neboli to len dva svety, žil som hneď v niekoľkých paralelných svetoch a musel som si veľmi dobre pamätať, kde som čo povedal, kde som hral akú úlohu.

Za takýchto okolností sa človek rýchlo stane paranoidným a začne si myslieť, že celý svet je proti nemu. Nikto iný mu nerozumie, len ten, koho miluje. Existuje

len ten jeden ostrovček lásky, nič viac. Ostatní nás nechápu, nestoja nám za to.

Každým jedným klamstvom som sa vzdaloval od otca, od rodiny a kamarátov.

Na detskej besiedke v kostole nám hovorili, že klamať sa nemá, že nám odpadne jazyk, keď budeme klamať. Hovorila to stará mama aj mama. Možno i otec, neviem. Ale ja som musel klamať, lebo som cítil, že ak by som povedal pravdu, ľudia ma budú súdiť. Budú sa na mňa pozerat' inak. Klamal som, aby som sa chránil.

Vedel som, že to nebudú brať ako nemennú skutočnosť, ale ako fázu. Nejaký výmysel. Dočasné poblúznenie. Preto som si svoje tajomstvo chránil a zveril sa len pár ľuďom v momentoch, keď som cítil, že môžem. D. namietal, nebolo mu to príjemné, no ja som nebol schopný donekonečna sa skrývať, potreboval som vyjsť s pravdou von. Čoraz častejšie a intenzívnejšie ma ovládal pocit, že všetko to skrývanie zožerie našu lásku. S každým jedným dňom v klamstve sme sa viac pochovali.

Moje mimikry išlo až tak hlboko, že zasahovalo do mojej identity. V jednej chvíli to bolo až také zlé, že som si ani nevedel predstaviť, že by som zrazu prestal klamať. Tak som si na to zvykol, že som klamstvo prijal ako normálnu súčasť seba, svojej reality.

Mojím rozprávaním sa chcem všetkých týchto klamstiev zbaviť. Potrebujem o tom hovoriť. S každým slovom zo mňa odchádza ďalšia a ďalšia lož. Je pre mňa dokonca ťažké o tom hovoriť po slovensky, lebo aj

slovenčina mi napáchla klamstvom. Preto používam texty pesničiek alebo anglické výrazy. Inak to neviem.

Momentom, po ktorom som už nemohol ďalej klamať, bola otcova smrť. Jeho chorobou sa to začalo, smrťou sa to skončilo. Smrť všetko vyhladí. Po smrti je už len pravda.